

ПРОФЕСІЙНІ ЗАХВОРЮВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХІМІЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

*Бондарєва А.І., студ. (гр. ХМ-31, ХТФ НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського»);
Луц Т.Є., ст. викл (каф. ОПЦБ, НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського»)*

На сьогодні однією з важливих проблем охорони здоров'я в Україні є високі темпи зростання захворюваності та смертності працездатного населення. Що безпосередньо пов'язано з важкими та шкідливими умовами праці.

Майже 27% громадян працюють в умовах, що не відповідають санітарним і гігієнічним правилам та нормам за рівнем або концентрацією шкідливих виробничих факторів, негативний вплив яких призводить до виникнення професійних захворювань [1]. Щороку на виробництві виявляються професійні захворювання в середньому в 6-6.5 тис. працівників. В період 1989-1994 рр. питомий коефіцієнт рівня профзахворювань зростав, з 0,6 до 6,7 на 10 тис. працюючих. Після 1995 р. даний рівень пішов на спад, і становив 4,7 на 10 тис. працюючих.

До професійних захворювань відносяться хронічні або гострі захворювання, причиною яких став тривалий вплив на працівника шкідливих виробничих факторів. До перших відносяться хвороби, що виникають внаслідок короткого (протягом не більше однієї робочої зміни або робочого дня) впливу отруйних речовин або шкідливих чинників. За умови, коли певний фактор впливає на працівника впродовж певного часу, спостерігається так званий накопичувальний ефект – дане захворювання відноситься до категорії хронічного.

На сьогодні не існує єдиної класифікації професійних захворювань, адже часто їх клінічна картина є універсальною і характерна зміною багатьох органів та систем. Тому має місце поділ на специфічні і неспецифічні професійні захворювання. Під специфічними захворюваннями розуміють ті, які виникають лише в разі дії професійних факторів. Їх ще називаються «абсолютно специфічними». До неспецифічних або ж «відносно специфічних» належать отруєння, які іноді мають побутове походження, але частіше виникають у виробничих умовах [2].

Однією з базових складових української економіки є хімічна промисловість, яка також визначає науково-технічний прогрес, як інших галузей народного господарства так і держави в цілому. Впродовж останніх років в даній галузі відбувався зріст числа працівників, що працюють в умовах, які не відповідають санітарно-гігієнічним нормам. Це обумовлено, перш за все, високим ступенем зносу основних виробничих фондів, який коливається в межах від 80% до 100% в певних видах обладнання.

Хімічна промисловість займає одне з провідних місць по хімічній небезпеці. Показники питомого коефіцієнта рівня професійної захворюваності за останні роки перевищують середні значення по країні, а в окремі роки сягали до 3.21 на 10 тис. працівників.

Дана галузь характеризується наявністю в повітрі робочої зони складного комплексу шкідливих речовин I-IV класів небезпеки в поєднанні з шумом і шкідливим мікрокліматом. Робота в хімічній промисловості може призводити до розвитку гострих і хронічних професійних захворювань.

У працівників хімічних виробництв найбільш часто зустрічаються такі професійні захворювання, як токсичне ураження печінки, центральної нервової системи, ураження шкіри хімічної етіології, периферичної нервової системи, токсичні ураження крові. В таблиці 1 наведені найбільш розповсюджені шкідливі виробничі фактори хімічних виробництв і професійні захворювання, що формуються у працівників.

Таблиця 1

Шкідливі виробничі фактори хімічних виробництв і професійні захворювання, що формуються у працівників

Галузь виробництва	Шкідливі виробничі фактори	Можливі професійні захворювання
Органічний синтез	Формальдегід, фталевий ангідрид, хлор, хлорвмісні сполуки, бензол і його похідні.	Гострі, хронічні інтоксикації та їх наслідки. Токсичні ураження органів дихання: ринофаринголарингіт, ерозія, бронхіт. Токсична анемія.
	Аміно- і нітросполуки ароматичного ряду, гідразин і його сполуки.	Токсичний гепатит, гострі і хронічні інтоксикації.
Каталізатори	Речовини і сполуки загальної токсичної дії, аерозолі фіброгенної дії.	Бронхіальна астма, хронічні інтоксикації, сенсоневральна приглухуватість.
Мінеральні добрива	Пил, сполуки фтору, фтористого водню, солі плавикової кислоти, сірчаний ангідрид.	Гострі, хронічні отруєння. Ураження нервової системи, внутрішніх органів. Бронхіт. Кон'юктивіт.
Силікатні матеріали	Пил, що містить вільний SiO ₂ , пил мінералів, що утримують SiO ₂ в зв'язаному стані з різними елементами.	Силікоз, силікатоз, антракосилікоз та інші види пневмоконіозів. Хвороби опорно-рухового апарату.

Значну питому вагу в структурі хронічної професійної захворюваності займають хронічні інтоксикації та їх наслідки, які складають 47% від загального числа професійних захворювань. Як правило, діагноз професійного захворювання встановлюється у працівників хімічних професій при стажі

роботи понад 15 років. Середній стаж, при якому були поставлені діагнози професійного захворювання, становить 10 - 20 років. За результатами самооцінки здоров'я встановлено, що більше половини (53%) робочих в хімічній галузі вважають стан свого здоров'я хорошим, 3% – що їх здоров'я чудове, та ще 7% – що дуже добре. Близько третини (29%) оцінюють своє здоров'я як задовільне, 5% – як погане, і 3% – як дуже погане.

Провідними в структурі скарг на стан здоров'я є скарги на наявність болючих і інших неприємних відчуттів в області серця, які зустрічаються у 60%. Болі в суглобах і їх припухлості відзначаються в 30%. А кожен 5% має стійке підвищення артеріального тиску. Для своєчасного виявлення, профілактики та контролю професійних захворювань проводяться медичні огляди.

1. Первинний медичний огляд – здійснюється перед зарахуванням на шкідливе виробництво, для уникнення протипоказань щодо роботи в даних виробничих умовах, та оцінки загального стану працюючого. Періодичний медичний огляд є необхідним для виявлення перших ознак професійних захворювань. Його періодичність вказана в «Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій» затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 21 травня 2007 р. №246, із змінами внесеними згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я №107 від 14.02.2012 [3].

2. Активне впровадження санітарно-технічних заходів – які спрямовані на зниження дії шкідливих факторів на колектив - впровадження науково-технічного прогресу (роботи-техніки, дистанційне керування, колективні та індивідуальні заходи профілактики – є прогресивними методами запобігання професійних захворювань та спрямовані на захист людини від дії шкідливого фактора (одяг, респіратори, окуляри, додаткове харчування та інше). Використання біологічних методів для підвищення стійкості організму проти негативних факторів (загартовування, вітамінізація, лікувальна фізкультура, санітарно-курортне лікування) – це дає можливість підвищувати імунітет працівників, та відповідно зменшувати рівень професійних захворювань на виробництві.

Література

1. Концепція Загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2006-2011 роки [Електронний ресурс] // Єдиний Веб-Портал органів виконавчої влади України. – 2006. – Режим доступу до ресурсу:

<http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=36814858>.

2. Костюк І. Ф. Професійні хвороби / І. Ф. Костюк., 2003. – 582 с. – (3).

3. Порядок проведення медичних оглядів працівників певних категорій [Електронний ресурс] // Наказ Міністерства охорони здоров'я України №246. – 2007. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0846-07>.